

3.1.4 Testy PISA 2015

Úroveň všech sledovaných funkčních gramotností žáků byla zjišťována prostřednictvím elektronického testu, na jehož vyplnění měli žáci 2 hodiny.

Všechny testové úlohy v projektu PISA vycházejí z reálných situací. Úlohy mají ustálenou podobu – obsahují úvodní materiál ve formě textu s grafy, tabulkami a obrázky, spolu s nimi se zobrazují otázky a úkoly, jež vycházejí z poskytnutých úvodních informací, a žák je postupně řeší. Žáci se setkávají jednak s uzavřenými otázkami, v nichž vybírají jednu nebo více správných odpovědí z nabízených možností, hodnotí správnost tvrzení, či volí mezi odpověďmi ano, ne, jednak s otevřenými otázkami, na něž tvoří a formulují své vlastní odpovědi. V úlohách, které byly vytvořeny pro tento cyklus a informuje o nich následující odstavec, také třídí, přemísťují a přiřazují objekty.

Šetření PISA 2015 bylo zaměřeno na zjišťování úrovně přírodovědné gramotnosti. Ta sice zahrnuje základní znalosti a vědomosti žáků z přírodních věd, avšak převážně se soustřeďuje na jejich dovednosti a schopnosti. Patří mezi ně nejen správná práce s pojmy a třídění dat, ale také interpretace výsledků nebo přemýšlení o nastavení vědeckých pokusů. V této oblasti byla zpřesněna a upravena metodika z roku 2006 a byly pro ni připraveny kvalitativně nové interaktivní úlohy, využívající potenciál digitálního média. Například jsou v úlohách simulace vycházející z praktických a výzkumných metod fyziky, chemie, biologie a geografie a nechybí další interaktivní prvky. V počítačovém prostředí mohou žáci modelovat pokusy ve virtuální laboratoři a na základě získaných údajů dělat závěry.

Použité trendové úlohy z oblasti matematické gramotnosti lze přirovnat ke slovním úlohám, které mají prověřit matematické schopnosti a dovednosti žáků. Ti jsou pak hodnoceni podle toho, jak úlohu ze zadání pochopí, stanoví správný postup řešení a popíše, vysvětlí a předpoví zkoumané jevy. Úlohy ze čtenářské gramotnosti zjišťují schopnost a zkušenost čtenáře získávat a využívat informace z textů různých forem, od beletrie až po komerční inzerát. V úlohách se zjišťuje míra žákovy dovednosti vyhledávat informace, vyvozovat závěry a interpretovat či posuzovat text.

3.1.5 Dotazníkové šetření

Nedílnou součástí každého cyklu PISA je tematické šetření a sledování postojů respondentů pomocí dotazníkových nástrojů. Tím se k výsledkům z testu připojí další údaje ze žakovského a školního dotazníku, které umožňují posuzovat stav a vývoj vybraných charakteristik vzdělávacího systému, například závislost výsledků žáků na socioekonomickém zázemí, rozdíly mezi chlapci a děvčaty, vliv školních faktorů na výsledky žáků a mnohé další.

Součástí šetření v České republice v roce 2015 byl také učitelský dotazník. Ze škol zapojených do šetření PISA poskytl údaje od dvou skupin učitelů, kteří učili či mohli učit patnáctileté žáky. První skupina zahrnovala učitele přírodovědných předmětů a jejich dotazník byl podrobněji zaměřen na používané metody a formy výuky, druhou tvořili učitelé ostatních předmětů. Oba dotazníky byly zaměřené například na kvalifikovanost učitele, názory na školu či pedagogické metody uplatňované při výuce.

3.1.6 Organizace projektu

Všechny procesy šetření, od překladů veškerých materiálů po zadávání testů a dotazníků ve školách, byly provedeny mezinárodně standardizovaným způsobem, jednotným pro všechny zúčastněné země. Proto lze data a výsledky České republiky porovnávat s ostatními zúčastněnými zeměmi a vztahovat je k průměru OECD. V České republice proběhlo zadávání testů a dotazníků ve školách od března do dubna 2015. Testování zajistili ředitelé škol a jimi pověřeni učitelé v roli školních koordinátorů. Důležitou úlohu v šetření měli zadavatelé testu, což byli další učitelé ze školy. Pokud testování probíhalo ve škole ve více než v jedné skupině žáků, byli zadavateli také pracovníci České školní inspekce.